נא: הוציאו לו פרק חמישי יומא

ותיפוק לי [1]דאשר לו אמר רחמנא משלו הוא מביא דתניא אשר לו משלו הוא מביא ולא משל ציבור יכול לא יביא משל ציבור שאין הציבור מתכפרין בו אבל יביא משל אחיו הכהנים שהרי אחיו הכהנים מתכפרים בו ת"ל אשר לו יכול לא יביא ואם הביא כשר ת"ל שוב [2]אשר לו שנה הכתוב עליו לעכב וליטעמיך אחיו הכהנים אי לאו דקנו בגויה היכי מכפר להו (א) אלא שאני בי גזא דאהרן דאפקריה רחמנא גבי אחיו הכהנים הכא [גבי תמורה] נמי שאני בי גזא דאהרן דאפקריה רחמנא גבי אחיו הכהנים (ב):

מתני' היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים וביניהן אמה ר' יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד שנאמר [3]והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים:

גמ' שפיר קאמר להו רבי יוסי לרבנן ורבנן אמרי לך הני מילי במשכן אבל במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין ובמקדש ראשון הוא דהואי ואיסתפקא להו לרבנן בקדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ ועבוד שתי פרוכת תנו רבנן בין המזבח למנורה היה מהלך דברי ר"י ר"מ אומר בין שלחן למזבח ויש אומרים בין שלחן לכותל מאן יש אומרים אמר רב חסדא רבי יוסי היא דאמר פיתחא בצפון קאי ורבי יהודה אמר לך פיתחא בדרום קאי ורבי מאיר כמאן סבירא ליה אי כרבי יהודה סבירא ליה ניעול כרבי יהודה אי כרבי יוסי סבירא ליה ניעול כר' יוסי לעולם כרבי יוסי סבירא ליה ואמר לך שולחנות צפון ודרום מונחין ומפסקא ליה שלחן ולא מתעייל ליה ואיבעית אימא לעולם מזרח ומערב מונחין ומשום שכינה לאו אורח ארעא

למיעל

ותיפוק לי. בעיא דרבי אלעזר דלעיל דפר יוה"כ דהכהנים בקופיא הוא דמתכפרי ביה דהא אשר לו כתב ביה תלתא זימני למעוטי ציבור ואחיו הכהנים דלא מדידהו אתי. תלתא אשר לו כתיבי ביה בתרי קראי והקריב אהרן וגו' והקריב תניינא ושחט את פר החטאת אשר לו: **אלא שאני בי גזא וכו'** גרסינן: **אפקוריה אפקריה.** לגבי הן כפרה: **מתני' מהלך בהיכל.** נכנס ומהלך לתוכו למערב: **שתי הפרוכת.** פרוכות ו) מן הצפון לדרום אחת חיצונה ואחת פנימית: **וביניהן.** אויר אמה: **גמ' אמה טרקסין.** כך נקראת כותל מחיצה ז) שהפסיק במקדש ראשון אבל במקדש שני שהיה גבוה ח) (מאה) אמה לא עשאוהו לפי שלא היו עוביה אלא אמה ואינה יכולה לעמוד בגובה ט) (מאה) אמה ולהוסיף על עוביה אי אפשר דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל (דה"א כח): **ואיספקא להו.** במקום המחיצה אי כלפנים אי כלחוץ: **ועבוד שתי פרוכת.** לקלוט ביניהן אויר מקום המחיצה: **בין המזבח ולמנורה היה מהלך.** כשבא ליכנס היה בוקע בהיכל דרך הדרום להלך בין מזבח הפנימי ולמנורה שהיא בדרום והולך עד הפרוכת: **בין שולחן ולמזבח.** דרך הצפון: **רבי יוסי היא.** דאמר במתני' לא היתה שם אלא פרוכת אחת ואצל הכותל הצפוני היה ראשה כפול ופרופה בקרס זהב כלפי החוץ ובו נכנסין לפני ולפנים כדתני מתני' אליבא דרבנן החיצונה פרופה מן הדרום הפנימית מן הצפון ורבי יוסי דאמר אין שם אלא אחת פריפתה בצפון היא דהא לא פליג דכניסתו לתוך חלל בית קדשי הקדשים בצפון הוה: **פיתחא בדרום קאי.** דשתי פרוכת היו שם והחיצונה פרופה מן הדרום כדתנן מתני' ולקמן [נג.] פריך לר' יהודה ניעול בין מנורה לכותל: **שולחנות צפון ודרום מונחין.** עשר שולחנות עשה שלמה שנאמר (דה"ב ד) חמש מימין וחמש משמאל ותניא במנחות (צח:) אי אפשר לומר חמש מימין הפתח וחמש משמאל הפתח שאם אתה אומר כן מצינו שולחן בדרום והתורה אמרה והשולחן תתן על צלע צפון (שמות כו) אלא של משה באמצע חמש מימינו וחמש משמאלו ופליגי בה תנאי איכא למאן דאמר מזרח ומערב מונחין ואיכא למאן דאמר צפון ודרום מונחין ור"מ סבירא ליה כמאן דאמר צפון ודרום. ראשי שולחנות מן הצפון לדרום היו חמש בשורה אחת פונות ראשה של זו לראשה של זו והשולחן אמתים ארכו הרי עשר אמות ועל כרחך צריך היה לסמוך ראש השולחן הצפוני לכותל שאם אתה מושכו להלן מן הכותל נמצא מן השולחן הדרומי מקצתו יושב בדרום שההיכל רחבו עשרים אמה נמצא צפון שלו עשר אמה ואי אפשר להיות כלום מן השולחן בדרום הלכך מפסקי שולחנות את הדרך ולא מתעייל ליה בין שולחן לכותל ואם תאמר אף בין המזבח לשולחן אין דרך שהרי המזבח באמצע ההיכל וראש השולחן הדרומי סמוך למזבח הא אמרן בפרק אמר להם הממונה (לעיל דף לג:) שאין המזבח מכוון כנגד השולחן אלא משוך קימעא כלפי חוץ:

למיעל

שסותרין זו את זו ובתרי תנאי בהרבה מקומות יש דבר אחר אחר דבר אחר דמקרא אחד יוצא לכמה טעמים אבל כי האי גוונא לא אשכחן ונראה לי דההיא דרשא דספרי כרבי אתיא וה"פ או אינו אלא על פסח שני כלומר שלא יתחייב כרת אראשון למודיה אלא אפסח שני משום דקרא בפרשת פסח שני כתיב וניחא דאפסח שני חייב כרת אפילו היכא דשגג בראשון והזיד בשני ולא אראשון אפילו הזיד בראשון ושגג בשני אמרת איזהו במועדו זה ראשון כלומר אינו סברא כלל לומר דאשני קאי ולא אראשון דעיקר במועדו בראשון כתיב ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו וא"כ קאי נמי אראשון ואי לא כתב חטאו ישא הוה אמינא אראשון למודיה קאי השתא דכתיב חטאו ישא דריש ליה נמי בפסח שני כדאיתא בפ' מי שהיה טמא וגלי לן חטאו ישא דבמועדו אתרווייהו קאי ואי לא כתיב במועדו הוה אמינא דכרת אפסח שני למודיה קאי והשתא קאמר שפיר דבר אחר במועדו איצטריך למימר דפסח שני דוחה שבת עוד נראה לקיים הכל דהא דדחי שבת נפקא לן מככל חוקת ומבמועדו דאי מככל חוקת איכא למימר כדפרישית לעיל ואי מבמועדו איכא למימר כדפר' לעיל להכי צריכי תרווייהו ובא זה ולימד על זה ובא זה ולימד על זה מיהו לרבי נתן מככל חוקת למודיה נפקא:

תיפוק לי דאשר לו אמר רחמנא משלו הוא מביא דתניא כו'. תימה לי מאי איצטריך לאתויי ברייתא לומר דדרשינן הכי משלו הוא מביא כל שכן אי לא דרשינן הכי א] לא הוה דרשינן אשר לו שהוא מתכפר לו דתקשי לך טפי ועוד דבכל הספרים ישנים גרסינן בסמוך שאני בי גזא דאהרן ול"ג אלא אלא פרש"י גרס אלא ונראה לי דהכי פירושו תיפוק לי דאשר לו אמר רחמנא דמשמע שהוא מתכפר בו ומשמע אבל אחריני לא מכפרי ומשני האי אשר לו דרשינן משלו הוא מביא אבל לעולם אימא לך דאינהו נמי מכפרי מקיבעא כדתניא וכו' והדר פריך ולטעמיך הא דמייתי מברייתא דלא דרשינן ליה להאי אשר לו לומר שהוא לבדו מתכפר בו אלא לומר משלו הוא מביא ומברייתא משמע דאחיו מתכפרין בו מה תירצת לי בזה והא הא בהא תליא כיון דמודית לי דמשלו הוא מביא א"כ אחיו הכהנים לא מכפרי ביה דלאו דקנו ליה בגויה היכי מכפרי ביה ומשני שאני בי גזא וכו':

טרקסין. פרש"י פנים [וחוץ] וי"מ טרקסין מלשון טרוקו גלי (ברכות כח.) שסגור היה לפנים הימנו הלוחות שניתנו בסיני:

ועבוד שתי פרוכת. תימה וליעבוד פרוכת אחת שעוביה אמה ולי נראה דמשמע להו לרבנן פי' דקרא והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש וגו' (שמות כו) שמצד חיצון של פרוכת יהא קדש ומתחילת עוביה ולפנים יהא הכל קדש קדשים ולהכי לא מצי למיעבד פרוכת אחת שעוביה אמה ולאוקומה במקום אמה טרקסין דילמא קדושתה כלחוץ ונמצא דמתחילת עוביה ולפנים אינו הכל קדש קדשים אע"ג דבמקדש ראשון אוקמוה התם אמה טרקסין ע"פ הדבור עביד כדכתיב הכל בכתב ואי בעו למיעבד פרוכת צריכין לעשות כמו שעשו במשכן כדאיתא בפ' קמא דבבא בתרא (דף ג:) גמירי או כוליה בפרוכת או כוליה בבנין הכי נמי גמירי דאי בעי למיעבד פרוכת ליעבדו כי היכי דעבדו במשכן דמתחילת עובי הפרוכת ולפנים הוה קדש קדשים אבל השתא דעבוד שתי פרוכת ניחא חדא אוקמוה בתחילת מקום אמה טרקסין והשנייה בסוף אמה טרקסין בקדש הקדשים בסוף חלל העשרים של קודש הקדשים לצד החוץ דבוקה למקום סוף אמה טרקסין דאי מקום אמה טרקסין כלפנים הרי מעובי פרוכת החיצונה ולפנים הוה קדשי הקדשים הכל ואי מקום אמה טרקסין כלחוץ מעובי הפרוכת השנייה ולפנים הוי קדשי הקדשים אבל רבי יוסי סבירא ליה והבדילה הפרוכת היינו בין חלל לחלל דחלל שחוצה לה קדש וחלל שלפנים הימנה קדשי הקדשים דעביד עוביה אמה אי נמי דילמא פשיטא ליה דקדושת אמה טרקסין כלפנים נמצא לדידיה דמתחילת עוביה ולפנים הוי קדש קדשים:

ועשרים

עין משפט נר מצוה

מב א ב מיי' פ"ה מהלכות עבודת יוה"כ הלכה ג:
מג ג שם פ"ד הלכה א:
מד ד ה מיי' פ"ד מהל' בית הבחירה הלכה ב:
מה ו מיי' שם פ"ג הלכה יב:

רבינו חננאל

ותיפוק ליה דפר כהן גדול אשר לו אשר לו כתוב ביה, הכתוב שנה אשר לו לעכב שלא יביא משל צבור ולא משל אחיו הכהנים אלא משלו ממש. ואמרינן ואי לא קנו להו לכהנים בפר היכי מתכפרי ביה אלא משום דאמרינן בי גזא דכהן גדול אפקריה רחמנא גבי כהנים, ש"מ (קמיה) [קניה] איה להו בגויה. היה מהלך בהיכל וכו'. סוגיא דשמעתא, במשכן היתה פרוכת אחת מבדלת בין הקודש ובין קודש הקדשים. במקדש ראשון היה במקום הפרוכת כותל רחבו אמה, במקדש שיני נסתפק להן זו האמה מקום הכותל או כלפנים קדושתה, או כהיכל. לפיכך עשו ב' פרוכות וביניהם אמה והיתה נקראת אמה טרקסין והוא לשון יון פנים וחוץ. וכך מפורש בתלמוד ארץ ישראל. ור' יוסי פשיטה ליה דקדושתיה כקדושת ההיכל. ת"ר בין המזבח למנורה היה מהלך כהן גדול בשעה שהיה נכנס לבית קודש הקדשים א) דברי ר' מאיר. מאי טעמא קסבר פתח הקדש בכותל טרקסין בדרום היה פתוח, והמנורה נתונה בדרום, לפיכך כיון שהיה נכנס בהיכל והפתח בדרום היה מהלך כנגדו בין מזבח הזהב למנורה עד הפתח. ובין המנורה למזבח הזהב שש אמות, שהיה רוחב הבית כ' אמות, והייתה המנורה נתונה בדרום משוכה מן הכותל ב' אמות ומחצה. והשלחן היה נתון בצפון משוך ב' אמות ומחצה, הרי ה' אמות, ומקום המזבח והמנורה והשולחן בשלש אמות, והמזבח ממוצע ביניהן. נמצא ביניהן השיעור שאמרנו. ולפיכך לא היה מהלך בין הכותל למנורה שהיה מקום צר ב' אמות ומחצה ומטנפי בגדיו מן המנורה, והיה מהלך בין המנורה למזבח שהמקום מרווח ולא יבא להתחבר במנורה כדי שיטנפו כליו. ור' יוסי אומר בין שלחן לכותל היה מהלך, קסבר פיתחא דכותל המבדיל בין ההיכל ובין קודש קדשים ב) בצפון קאי, שנכנס מהלך כנגדו ונכנס בקדש אצל הארון. ופשוטה היא. אבל ר' יהודה שהיה אומר בין המזבח לשולחן היה מהלך אמר מאי טעמא, אי קסבר פתחא בדרום קאי ליעביד כר' מאיר. אי קסבר פיתחא בצפון קאי ניעביד כר' יוסי, לפיכך הוצרכנו לפרש טעמו. ואמרינן לעולם ר' יהודה פתחא בצפון קאי, וקסבר שולחנות בצפון ודרום היו מונחין ומפסקי ליה ולא מתעייל ליה. ומפורש כך במנחות פרק שתי הלחם באחריתו, ת"ר מזרח ומערב מונחין דברי רבי, ר' אליעזר בר"ש אומר צפון ודרום, מ"ט דרבי גמר ממנורה מה מנורה מזרח ומערב כו'. ואמרינן התם בשלמא [למ"ד מזרח ומערב היינו דהוו יתיבי עשרה בעשרים, אלא] למאן דאמר צפון ודרום עשרה בעשרין היכי יתבי כהנים היכי הוו עיילי. ופרקינן מי סברת דרא חדא הוו, תרי דרי הוו כו', וכיון שלא היה יכול ליכנס בין שלחן לכותל היה מהלך בין השלחן ולמזבח. איבעית אימא לעולם מזרח ומערב היו מונחין, ויש לו ריוח להלך בין שלחן לכותל. אלא אינו דרך ארץ ליכנס אדם ולעבור כנגדו עד שישה כמעט, לפיכך מטה כמעט ומהלך.

א) גי' רבינו ז"ל דברי ר"מ וכ"כ בירושלמי. ב) נראה דצ"ל בצפון קאי לפיכך מהלך כנגדו וכו'.

מסורת הש"ס

א) שבועות יד., ב) [מנחות יט. ושנ"ג], ג) [עי' תוס' ב"ב לג: ד"ה אמאי יתפיס ב"ב דהכא], ד) [לקמן נג.], ה) מנחות לח:, ו) בפ"א: פרוסות, ז) [עי' פירש"י לקמן נב. ד"ה טרקסין], ח) [התוי"ט גרים מ' ע"ש], ט) [מ' אמה כ"כ התוי"ט ע"ש], י) [עי' תוס' ב"ב ג. ד"ה טרקסין ובערוך כתב דבלשון יון הוא טרקסין פנים וחוץ כלומר מספקא להו אי כלפנים אי כלחוץ וכך מפורש בירושלמי עכ"ל ועי' רש"י גיטין פא. ד"ה דרך טרקסמון וכו' ודומה לי שהוא לשון יוני כמו טרקסין ע"ש].

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו
2. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ: ויקרא טז יא
3. וְנָתַתָּה אֶת הַפָּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהֵבֵאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֵת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים: שמות כו לג

הגהות הב"ח

(א) גמ' היכי מכפר להו אף בקופיא אלא שאני: (ב) שם גבי אחיו הכהנים ויש לומר דמתכפרה בקביעותא מתני' וכו':

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה תיפוק לי וכו' כ"ש אי לא דרשינן הכי לא. נמחק לא בתרא וצ"ל אלא, וכ"כ הש"י יעוש"ה:

מוסף רש"י

אשר לו. תלתי כתיבי בפר (שבועות יד.). ת"ל אשר לו. תניינא (שם). ת"ל שוב אשר לו. השלישי לעכב (שם). לבין שתי הפרוכות. שהיו במקדש שני במקום אמה טרקסין שעשה שלמה בבנין ראשון, ואנשי הגולה עשו את ההיכל גבוה מאד ולא יכול בנין כעובי אמה להתקיים בגובה כזה, ולהרחיבו לא יכלו לפי שמקצרים את ההיכל או את קדשי הקדשים, ועשו שתי פרוכות וביניהם אמה (כתובות קו.).

תום' ישנים

אבל לענין מיתת אחד מן הבעלים אין חילוק לר"ש בין צבור לשותפין כדמפיק בהוריות כאביי ולא כרב יוסף ומיהו לרבי יהודה הוי מצי למימר נפקותא אי הוה פר יוה"כ חטאת השותפין [מעתה אם] היה מת אחד מן הכהנים אם מת אחר שהפריש הפר ימות הפר ואי הויא חטאת צבור לא מעכבא ביה מידי ויקרב דאין צבור מתים כדנפקא לן מכפר לעמך ישראל אבל מקרבן לא מיפטרי במיתת אחד מהם או מת אחד מכ"ד שיהו פטורין מפר העלם דבר ואע"ג דמצי משכח הא נפקותא לרבי יהודה כדפרישית ניחא ליה טפי למינקט נפקותא דהיא אפילו לר"ש ומיהו מספקא לי קצת לרבי יהודה במת אחד מן הכהנים אי ימות הפר כי הדעת נוטה לומר שלא ימות ולתני השתא שפיר טפי דאפי' לרבי יהודה אין למצוא נפקותא אחרת אלא אותה שאומר התלמוד אבל הטעם איני יודע לי כי למה לא ימות הפר במיתת אחד מן הכהנים אם הן שותפין כמו שאומר התלמוד בהוריות דשעיר ר"ח לא היה לו ליקרב אם מת אחד מן הצבור אי לאו דגלי קרא דאין צבור מתים ושמא בשביל שהפר קנוי לכ"ג יותר מלשאר הכהנים לפי שממונו הוא בא לכך לא תפסלו מיתת אחד מהם אלא מיתת כ"ג לבדו